

Motion till riksdagen 2011/12:Ju359

av **Morgan Johansson m.fl. (S)**

Trygghet mot brott

Innehållsförteckning

Förslag till riksdagsbeslut	3
Motivering.....	7
1. Bekämpa den grova organiserade brottsligheten och skapa en effektivare polis.....	8
1.1. Inför ny organisation mot organiserad brottslighet.....	8
1.2. Skärpta åtgärder mot illegala vapen	9
1.3. Stärk vittnesskyddet	10
1.4. Polisens infiltration	10
2. Bekämpa terrorism – ge Säkerhetspolisen tillgång till signalspaning	10
3. Skapa en effektivare polis	11
3.1. Ny polisorganisation behövs	11
3.2. Fristående myndighet som utreder brott begångna av poliser och åklagare	11
3.3. Modern polisutbildning	12
3.4. Civilanställda inom polisen	12
3.5. Polisens handledning	12
4. Bättre brottsförebyggande arbete	13
4.1. Kontaktpolis	13
4.2. Samverkansavtal.....	13
4.3. Snabbare handläggning av ungdomsbrott.....	14
4.4. Tidigare insatser	14
4.5. Rätt till biträde.....	14
4.6. Stöd på nätet.....	15
4.7. Vittnesstöd i skolan	15
4.8. Forskning och evidens i det brottsförebyggande arbetet	15
5. Bekämpa övergrepp mot kvinnor och barn	16
5.1. Inför ett nytt brott för våldtäkt.....	16
5.2. Tillsätt en granskningskommission för våldtäktsärenden.....	16
5.3. Gör om koppleribrottet till människohandel	16
5.4. Ta bort kravet på dubbel straffbarhet vid sexköp och inför skadestånd för brottsoffret.....	17

Fel! Okänt namn på

5.5. Utred ett avskaffande av preskriptionstiden för sexualbrott och andra grova brott mot barn	17
5.6. Förbättra besöksförbudet i gemensam bostad.....	18
5.7. Målsägarbiträde in redan vid anmälan.....	18
5.8. Fler barnahus	18
5.9. Handbok och ett nationellt handlingsprogram för hälso- och sjukvårdens omhändertagande av barn som fallit offer för sexuella övergrepp.....	19
5.10. Utveckla stödet till närstående.....	19
5.11. Förebygg sexuella övergrepp.....	20
5.11.1. Internetbehandling	20
5.11.2. Bättre behandling i kriminalvården samt uppföljning vid frisläppandet	20
5.11.3. Särskild kompetens på akutsjukhusen för dem som utsatts för sexuella övergrepp som kan erbjuda drogtestar	20
5.11.4. Skärp kampen mot sexuell exploatering av barn och unga.....	21
6. Förbättra effektiviteten i rättsväsendet	22
6.1. Utred straffreduktion	22
6.2. Använd förundersöksbegränsning mera offensivt	22
6.3. Effektivare domstolsförfarande	22
6.4. Utredningsgaranti	23
6.5. Låt polisen leda fler förundersökningar	23
7. En bättre kriminalvård.....	23
7.1. Tillsyn över Kriminalvården.....	23
7.2. Häktesrestriktioner för barn.....	23
7.3. Halvvägshus	24
7.4. Kriminalvårdens resurser.....	24
7.5. Utslussningspeng.....	24
8. Förbättra rättssäkerheten	25
8.1. Se över rättshjälpslagen	25
8.2. Tolkverksamheten vid domstol.....	25
8.3. Följ upp nämndemannareformen	26
8.4. Stärk domstolarnas förtroende	26
8.5. Lägg inte ner ytterligare domstolar.....	27
8.6. Skyddad identitet.....	27
9. Bekämpa alkohol och andra droger	28
9.1. Skärpta åtgärder mot alkohol i trafiken	28
9.2. Förverkande av fordon.....	28
9.3. Skärpta åtgärder mot langning och ungdomars drickande	28
9.4. Nationell handlingsplan.....	29
9.5. Skärp insatserna mot dopning.....	29
10. Hedersvåld och tvångsäktenskap.....	30
11. Bättre skydd för transpersoner.....	30
12. Tuffare insatser mot idrottshuliganer.....	31
13. Implementera Romstadgan	31
14. Inför tortyrbrott i svensk lagstiftning.....	32

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en nationell spetsorganisation (Reko) mot ekonomisk och organiserad brottslighet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om skärpt minimistraff för grovt vapenbrott samt möjlighet till telefonavlyssning vid utredning av dessa brott.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om straffansvar för den som uppsåtligen eller av oaktsamhet förvarar skjutvapen åt annan olovligen.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om straffansvar för förberedelse till vapenbrott.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vapenamnesti.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vittnesskydd.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en lagstiftning som ger polisen möjlighet att arbeta med infiltration under rättssäkra former.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge Säkerhetspolisen tillgång till signalspaning.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att slå samman dagens 21 polismyndigheter till en myndighet.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en fristående myndighet som utreder brott begångna av poliser och åklagare.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inrätta en modern och adekvat polisutbildning som är knuten till högskolan.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av fler civilanställda inom polisen.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om personalhandledning inom polisens verksamhet.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kontaktpoliser.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om samverkansavtal mellan polisen, kommuner och hälso- och sjukvården.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att använda sig av föreningar och organisationer i det brottsförebyggande arbetet.

Fel! Okänt namn på

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om snabbare handläggning av ungdomsbrott.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kommuner utvecklar modeller för att tidigt identifiera barn med problem samt utvecklar utvärderingsinstrument.¹
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ungas rätt till biträde.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om olika stöd för unga på internet.²
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vittnesstöd i skolan.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om forskning och evidensbaserat arbete i det brottsförebyggande arbetet.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa ett nytt brott för våldtäkt – synnerligen grov våldtäkt.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en granskningskommission för våldtäktsärenden.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra om koppleribrottet till människohandelsbrott.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ta bort kravet på dubbel straffbarhet vid sexköp utomlands.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa skadestånd vid sexköp.
28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda ett avskaffande av preskriptionstiden för sexualbrott och andra grova brott mot barn.
29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förbättra besöksförbudet i gemensam bostad och återkomma med ett lagförslag under 2012.
30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att målsägandebiträde ska komma in redan vid anmälan.
31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av fler barnahus.
32. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en handbok och ett nationellt handlingsprogram för hälso- och sjukvårdens omhändertagande av barn som fallit offer för sexuella övergrepp.¹
33. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utveckla stödet till närstående.¹
34. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om internetbehandling i sexualbrottsmanhang.¹

Fel! Okänt namn på

35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om bättre behandling i kriminalvården samt uppföljning vid frisläppandet av sexualbrottsdömda.
36. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om särskild kompetens på akutsjukhusen för dem som utsatts för sexuella övergrepp.¹
37. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om åtgärder för att skärpa kampen mot sexuell exploatering av barn och unga, s.k. barnsexturism.
38. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda straffreduktion för dem som medverkar i att klara upp brott som de själva är inblandade i.
39. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att använda förundersökningsbegränsning mer offensivt.
40. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att effektivisera domstolsförfarandet genom snabbrättegångar.
41. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att effektivisera domstolsförfarandet genom förhandsbeslut.
42. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att effektivisera domstolsförfarandet genom krav på att skicka in sammandrag i civilmål i förväg.
43. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa utredningsgaranti.
44. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att låta polisen leda fler förundersökningar.
45. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en oberoende instans som sköter tillsynen över Kriminalvården.
46. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om häktesrestriktioner för barn.
47. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fler halvvägshus.
48. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en redogörelse för om kriminalvårdens resurser används effektivt och är tillräckliga för att bedriva en fungerande verksamhet.
49. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utslussningspeng.
50. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över rättshjälpslagen.
51. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om tolkverksamheten vid domstol.
52. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att följa upp nämndemannareformen.

Fel! Okänt namn på

53. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om skärpta regler för tillsättande och entledigande av nämndemän.
54. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inte lägga ned fler tingsrätter.
55. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om skyddad identitet.³
56. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ta alkoholutandningsprov på förare som varit inblandade i trafikolyckor.
57. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om återfall i rattfylleri.
58. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa nya brott mot rattfylleri – vållande till annans död vid fordonstrafik och vållande till kroppsskada eller sjukdom vid fordonstrafik.
59. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa en lag mot eftersupning.
60. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förverkande av fordon.
61. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om skärpt straff för langning.¹
62. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ökade möjligheter för polisen att komma åt alkohol som olovligen innehas av ungdomar.
63. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en nationell handlingsplan för att minska alkoholbruket bland ungdomar.¹
64. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om insatser mot dopning.
65. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om hedersvåld.
66. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kriminalisera barn- och tvångsåktenskap.
67. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om bättre skydd för transpersoner.
68. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om anmälningsplikt för personer som är dömda till tillträdesförbud eller för våldsbrott eller ordningsstörningar som är relaterade till idrottsarrangemang.
69. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att implementera Romstadgan.
70. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om effektiv kameraövervakning vid idrottsarenor.
71. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa tortyrbrott i svensk lagstiftning.

Fel! Okänt namn på

¹ Yrkandena 18, 32–34, 36, 61 och 63 hänvisade till SoU.

² Yrkande 20 hänvisat till KrU.

³ Yrkande 55 hänvisat till SkU.

Fel! Okänt namn på

Motivering

Alla människor ska känna sig trygga i vardagen och slippa känna rädsla för att utsättas för brott. Vårt öppna samhälle bygger på demokratiska värderingar om lika människovärde och ömsesidig respekt. Den socialdemokratiska visionen om att alla människor ska leva i frihet, rättvisa och jämlikhet kränks och utmanas dagligen av brottslighet. Brottslighet kränker rättigheter till liv och egendom, hotar öppenheten och undergräver tilliten mellan människor och gentemot samhället. Därför kan brott aldrig accepteras. Den som råkar ut för ett inbrott, en stöld, en grov kränkning eller fysiskt våld måste kunna lita på att samhället bryr sig om det lidande, den ilska och vanmakt som det innebär att bli brottsoffer. Snabbt stöd och möjligheter till upprättelse är avgörande. Den som begått brottet måste snabbt nås av en reaktion. Rättsväsendet måste stå upp för de krav medborgarna har om effektivitet, rättssäkerhet och rättstrygghet.

Under de senaste åren har antalet anmälda brott ökat kraftigt. Den grova organiserade brottsligheten har fått fäste i Sverige. Gängkriminaliteten har inte bara ökat, utan syns och påverkar också vardagen för många människor. Rena avrättningar på offentliga platser och skottlossningar i centrala delar av våra storstäder skapar en otrygghet i samhället som vi inte tidigare haft. Hot och olika övergrepp drabbar både vanliga människor och myndighetspersonal inom de rättsvärdande myndigheterna. Det är en oroande utveckling. Kriminaliteten har blivit både rårare och mera hänsynslös.

Globaliseringen som skett under flera år ställer högre krav på internationell samverkan för att bekämpa kriminaliteten. När brottsligheten verkar över landsgränser måste även rättsväsendets aktörer verka internationellt. Men det krävs även bättre samverkan inom Sveriges gränser mellan olika aktörer. Vi måste ha en modern polisorganisation som har kraft att bekämpa brott över hela landet och som kan utgöra en spjutspets i kampen mot den organiserade brottsligheten.

Vi socialdemokrater drev fram satsningen på fler poliser under vår regeringsperiod. Det var bra och nödvändigt, men rättsväsendet är större än polisen. Hela rättskedjan måste fungera – det brottsförebyggande arbetet, polis, åklagare, domstolar och kriminalvård har alla avgörande roller. Vi anser att det finns en obalans idag. Satsningen som skett på polisen har medfört att trycket har ökat kraftigt på åklagarverksamheten, domstolsväsendet och kriminalvården. Det innebär att handläggningstider blir långa och att klimatet och arbetsmiljön inom kriminalvården utsätts för hårt tryck. Rättsväsendets arbete med att minska kriminaliteten blir då ineffektiv. Det är ett slöseri med både mänskliga och ekonomiska resurser. Människor har rätt att kräva ett effektivt rättsväsende.

Kriminalpolitiken är större än rättsväsendet. En viktig del av det kriminalpolitiska arbetet måste vara att förebygga och förhindra kriminalitet. Ju bättre samhället blir på det, desto mindre blir lidandet för alla inblandade parter. Därför är det grundläggande att det finns en helhetssyn i kriminalpolitiken, där vi förstår att ökade klyftor leder till ett otryggt samhälle med fler brott.

För att långsiktigt få ner brottsligheten måste arbetslösheten och klyftorna i samhället minska. Genom satsningar på välfärden skapar vi förutsättningar för en trygg uppväxt för barn och ungdomar som får dem att växa och utvecklas. Ett modernt och framåtblickande samhälle bygger på gemenskap, solidaritet, rättvisa och trygghet som river hinder mot människors frihet så att de kan förverkliga sina drömmar. Satsningar på fritidsgårdar, skola, högre utbildning, investeringar i infrastruktur och bostäder gör Sverige rikt och får Sverige att hålla ihop. Vi vill ha ett samhälle där välfärd och möjligheter kommer alla till del. Då krävs sociala investeringar. Sveriges utmaningar kan inte mötas med sänkta skatter.

Vi socialdemokrater är övertygade om att en helhetssyn på de politiska lösningarna krävs för att nå ett tryggt och framgångsrikt Sverige. Ett samhälle där alla får del av välfärden minskar risken för unga människor att hamna i kriminalitet. På det sättet hänger välfärdspolitiken och kriminalpolitiken ihop. Vi är tuffa mot brott, men vi är också tuffa mot brottens orsaker.

1. Bekämpa den grova organiserade brottsligheten och skapa en effektivare polis

1.1. Inför ny organisation mot organiserad brottslighet

Ingen vet riktigt hur mycket pengar som omsätts genom den organiserade brottsligheten, men siffror på 1 500 miljarder dollar per år nämns. Även i Sverige handlar det om miljardbelopp varje år. Den organiserade brottsligheten ägnar sig åt allt från ekonomisk brottslighet, narkotikasmuggling, hänsynslös handel med människor till att råna, hota och utpressa enskilda och företagare. Det finns tydliga kopplingar mellan den grova organiserade brottsligheten och terrorism, som inte sällan finansieras genom grova brott. Den grova organiserade brottsligheten har fått fäste i Sverige. I vissa städer har maffialiknande organisationer vuxit fram. Det krävs en kraftfull mobilisering mot den grova organiserade brottsligheten.

Vi vill slå ihop de enheter inom rättsväsendet som arbetar mot dessa brott, Rikskriminalpolisen, Säkerhetspolisen och Ekobrottsmyndigheten, till en nationell spetsorganisation med namnet Polisens riksorganisation mot ekonomisk och organiserad brottslighet (Reko). Det skulle innebära en tydligare och rakare ledningsfunktion inom polisen. Revirtänkandet minskar och informationsutbytet fungerar bättre. Brotten det handlar om har nästan alltid en koppling till alla tre myndigheterna och kommer då att hanteras effektivare. Det gäller även underrättelsearbetet som är en viktig del av både Rikskriminalens och Säkerhetspolisens arbete. En sammanslagning skulle innebära ett bättre resursutnyttjande och främja öppenhet.

Fel! Okänt namn

1.2. Skärpta åtgärder mot illegala vapen

Svensk polis måste vara rustad för att följa med samhällsutvecklingen. Den organiserade brottslighetens utbredning och kriminellas tillgång till illegala vapen är ett konkret hot mot medborgarnas trygghet och tilltron till att rättsväsendet har förmåga att bekämpa kriminalitet.

Skottlossningar mellan kriminella har avlöst varandra under senare år. Ibland har det handlat om rena avrättningar, som i Malmö där en man blev skjuten till döds på en parkeringsplats tidigare i år, eller som i Göteborg före sommaren där en man mördades mitt i centrum. Under lång tid har särskilt våra storstäder skakats av skottsalvor på öppna gator. Det är inte acceptabelt att invånarna i våra städer ska behöva känna sig utsatta i sina bostadsområden.

I våras kom en rapport från Brottsförebyggande rådet (Brå) som visade att det dödliga våldet som kategoriseras till kriminella konflikter ökat med drygt 50 procent sedan 1990-talet. Det rör sig helt enkelt om kriminella gäng som skjuter på varandra med illegala vapen. Att ingen utomstående skadats framstår som rena turen.

Nu måste regeringen ta krafttag för att stävja utvecklingen, annars undergrävs allmänhetens tilltro till rättsväsendets förmåga att bekämpa kriminalitet och skydda medborgarna. Vi socialdemokrater kräver tuffare tag mot dem som befattar sig med illegala vapen. Vi föreslår därför ett antal åtgärder för att minska antalet illegala vapen i samhället.

Vi vill skärpa minimistraffet för grovt vapenbrott från sex månader till ett år och göra det möjligt att använda telefonavlyssning. Det är inte rimligt att ha en så låg straffsats för grovt vapenbrott som idag när vi ser hur vapen används hos organiserade kriminella grupperingar. Till exempel bör bärande av ett skarpladdat vapen på allmän plats alltid betraktas som ett grovt vapenbrott. Att gå omkring med skarpladdade vapen innebär även att man är beredd att använda vapnet och då ofta till betydligt grövre brott.

Vi vill dessutom införa straffansvar för den som uppsåtligt eller av oakt-samhet förvarar skjutvapen åt annan olovligen. Som det är idag är det möjligt för en grovt kriminell person att säga att han eller hon endast förvarar vapnet åt någon annan under förutsättning att vapeninnehavaren bekräftar detta. Det finns en stor risk att detta utvecklas till att så kallade "målvakter" används i kriminella sammanhang för att ha hand om vapen. Det är viktigt att täppa till denna lucka i lagstiftningen.

Dessutom menar vi att straffansvar för förberedelse till vapenbrott bör införas för att bland annat komma åt olovlig vapentillverkning. Vapentillverkning förekommer i organiserad form i Sverige. Det är viktigt att komma åt denna verksamhet. Det skulle kunna ske om ett förberedelsebrott infördes till vapenlagen.

Slutligen vill vi införa vapenamnesti snarast för att få bort så stora delar som möjligt av antalet illegala vapen från marknaden. Det innebär att en person som har ett skjutvapen utan tillstånd, frivilligt kan lämna över vapnet till polisen utan att dömas till ansvar för brott enligt vapenlagen. Ju fler vapen det

finns i ett samhälle desto större risk föreligger det för att vapen används till brottsliga ändamål.

1.3. Stärk vittnesskyddet

I Sverige finns det en lagstadgad vittnesplikt. Det har emellertid visat sig svårt att få fram vittnen. Många hotas, vilket får till konsekvens att domstolsförhandlingar ställs in. Det är en grundläggande förutsättning för en effektiv brottsbekämpning att vittnen och målsägande vill och vågar berätta vad de har iakttagit eller varit med om. Över tid har övergrepp i rättssak ökat kraftigt. För att öka skyddet för dem som vittnar behövs även ett förbättrat vittnesskyddsprogram. Här skulle ett ökat nordiskt samarbete kunna hjälpa till.

1.4. Polisens infiltration

I arbetet med att upptäcka och bekämpa brott kan det vara nödvändigt att använda sig av särskilda arbetsmetoder. Dessa metoder kan innebära ingrepp i den enskildes personliga sfär. Därför är rättssäkerheten kring dessa frågor av stor vikt. Samtidigt är det viktigt att rättsväsendet har förmåga att bekämpa den grova organiserade brottsligheten. Infiltrationsoperationer har på detta område under senare år fått ökad betydelse. I Sverige saknas dock, till skillnad från flera andra länder, bestämmelser om hur infiltrationsoperationer ska gå till. Det medverkar till att det finns en osäkerhet om vad en polisman får göra under infiltrationsprocessen. Frågan har utretts genom betänkandet SOU 2010:103 Särskilda spaningsmetoder, som föreslagit en lagreglering. Regeringen har emellertid ännu inte presenterat en sådan lagstiftning, och fram till dess en lagstiftning kommer innebär det en stor osäkerhet för polisen hur man ska verka i infiltrationsprocesser. Detta hämmar polisens arbete. Vi menar därför att regeringen skyndsamt måste presentera en lagstiftning som ger polisen möjlighet att arbeta med infiltration under rättssäkra former.

2. Bekämpa terrorism – ge Säkerhetspolisen tillgång till signalspaning

För ungefär två år sedan tog riksdagen, på förslag från den borgerliga regeringen, ett beslut som innebar att Säkerhetspolisens möjligheter att beställa information från FRA:s signalspaning försvann. Vi socialdemokrater var redan då starkt kritiska mot det beslutet eftersom vi förstod att det skulle hämma Säkerhetspolisens möjligheter att följa framväxten av olika terrornätverk och motverka terrorism som kan drabba Sverige. Vi menar att Säkerhetspolisen måste få tillgång till information som hämtas genom signalspaning.

Fel! Okänt namn

3. Skapa en effektivare polis

3.1. Ny polisorganisation behövs

Polisen utgör en myndighetskoncern, dvs. att en överordnad myndighet har vissa befogenheter över andra regionala myndigheter i detta fall. Under de senaste 15 åren har samtliga myndighetskoncerner som till exempel Åklagarmyndigheten och Kriminalvården slagits samman till en myndighet för att skapa ökad effektivitet. Polisen är idag den enda myndighetskoncernen som är kvar att omvandla till en effektivare organisation. Polisen har under lång tid varit utsatt för kritik för bristfällig styrning och ledning. Det är helt orimligt att en av de viktigaste myndigheterna inte fungerar optimalt. Slå därför ihop dagens 21 polismyndigheter till en central myndighet. En sammanslagning ger fördelar vad gäller både resursfördelningen och styrningen av verksamheten. Det skapar möjligheter att effektivisera den administration som samtliga polismyndigheter idag måste stå för själva.

3.2. Fristående myndighet som utreder brott begångna av poliser och åklagare

Ingen statlig verksamhet är lika beroende av allmänhetens förtroende som polisen. Den instans som har civilt våldsmonopol måste ha ett grundmurat förtroende för att upprätthålla sin legitimitet. Blotta misstanken om att kåranda påverkar polisens utredningar av kolleger inom rättsväsendet räcker för motivera en nyordning. Idag är det knappt 1 procent av alla åtal som rör poliser som leder till åtal.

Den borgerliga regeringen införde från och med den 1 januari i år en ny hantering av interna utredningar genom att flytta dem till Rikspolisstyrelsen. Vi menar att det är fel tänkt av flera anledningar. Anklagelser om brott mot poliser och åklagare ska inte utredas av dem själva. Själva poängen med att stärka förtroendet för utredningar mot polis och åklagare måste ligga i att utredningarna görs i en helt fristående myndighet. I Storbritannien kan man anmäla sitt ärende till Independent Police Complaints Commission (IPCC) om man anser att den lokala polisen inte hanterat ärendet korrekt. Även i Norge finns en fristående myndighet. Den borgerliga organisationsmodellen för internutredningar kommer även att innebära att vi är tillbaka på ruta ett om den svenska polisen kommer att bli en samlad myndighet i framtiden. Då kommer internutredningarna att handläggas av samma myndighet där de som utreds arbetar.

En fristående utredningsmyndighet skulle stärka förtroendet för alla dem inom rättsväsendet som varje dag genomför ett utomordentligt kompetent och engagerat arbete. Det är deras trovärdighet som skadas av att anmälningarna mot rättsväsendet inte handläggs av en oberoende insats. Svenskt rättsväsen förtjänar en ordning som garanterar tydlighet och ansvarsutkrävande. Poliser och åklagare förtjänar ett system som försvarar deras legitimitet hos befolk-

ningen. Allmänheten förtjänar en ordning där anmälningar hanteras korrekt utan misstanke om missbruk. Vi vill därför se en fristående myndighet som utreder brott begångna av poliser och åklagare. Det stärker förtroendet för rättsväsendet.

3.3. Modern polisutbildning

Polisen har en avgörande roll i brottsbekämpningen. Därför är det viktigt med en modern, attraktiv och adekvat polisutbildning knuten till högskolan i framtiden. Tyvärr har den borgerliga regeringen förhalat frågan om en modernare polisutbildning under allt för lång tid. Redan för tre och ett halvt år sedan lämnades ett förslag på en ny polisutbildning (SOU 2008:39). Det är ett bakslag för både studenter och polisens framtida utveckling. Socialdemokraternas målsättning är att förlänga polisutbildningen till tre år med fler utbildningsorter.

Utbildningsorter över hela landet har visat sig vara ett bra sätt att tillgodose hela Sveriges behov av poliser. Men den kanske viktigaste målsättningen är att knyta ihop polisutbildningen med högskolan. För att främja polisutbildningens utveckling, säkra kvaliteten, och engagera de studerande i sin utbildning är det positivt att de polisstuderande får samma rätt till insyn och inflytande över sin utbildning som andra studerande på högskolenivå. Att akademisera polisutbildningen skapar även bättre förutsättningar för forskning inom området. Mer forskning ger i sin tur bättre förutsättningar för att få en effektivare polis. Akademiska poäng skapar möjligheter för studenter att tillgodoräkna sina poäng i andra utbildningar. En högskolekoppling skulle tillföra även andra värden. Polisstudenterna kommer i kontakt med studenter från andra utbildningar. Denna förändring är viktig eftersom vi vill se polisen som en integrerad del av samhället i övrigt.

3.4. Civilanställda inom polisen

Vi vill se fler civilanställda inom polisen. Civilanställda behövs för att poliser ska kunna ägna sig åt polisarbete och inte behöva sitta som arrestvakter eller i receptioner. Civilanställda är ett måste för att polisen ska kunna utveckla sin verksamhet. Som det ser ut nu minskar antalet civilanställda för varje år. Det medför att poliser många gånger måste göra deras arbete istället, som att sitta arrestvakter eller i receptioner. En sådan ordning är inte effektiv. Poliser ska vara ute i verksamheten där de behövs.

3.5. Polisens handledning

Att arbeta inom polisen innebär många gånger en utsatthet. Polisen och polisanställda möter ofta människor i kris. Men de hamnar även själva i situationer med starka upplevelser, till exempel när det gäller barnpornografiutred-

Fel! Okänt namn på

ningar, grova våldsbrott m.m. Att handledning ska finnas för poliser och polisanställda är därför en viktig fråga, inte minst utifrån ett arbetsmiljöperspektiv. Trots att kravet på att personalhandledning ska bli en obligatorisk del i polisens verksamhet har funnits länge är handledning ännu inte fullt ut genomförd i polismyndigheterna. Vi menar att personalhandledning bör bli en obligatorisk del av polisens verksamhet och att detta bör genomföras snarast.

4. Bättre brottsförebyggande arbete

4.1. Kontaktpolis

Den socialdemokratiska regeringen gav ett uppdrag till Rikspolisstyrelsen att se till att lokal polis knöts till varje skola, en så kallad kontaktpolis. Dessa skulle arbeta både brottsförebyggande, genom att åka ut och informera om alkohol inför till exempel Valborg och Lucia, men också delta i andra aktiviteter på skolan. Målsättningen var att bygga förtroende och relationer. Dessa poliser skulle också vara de som i efterhand utredde incidenter och händelser som inträffade i och kring skolan. Med förkunskap om och raka kontakter med eleverna får man bättre undersökningar och fler som vågar anmäla. Vid ett brott var tanken att varje elev direkt skulle veta vem man ska ringa. Ett par mobilnummer till den lokala polisen på varje skolas anslagstavla eller hemsida skulle vara en trygghet. Kontaktpoliser bör även samverka med fritidsgårdar, skolbarnomsorg och föreningslivet.

Det ser fortfarande mycket olika ut i landet vad gäller kontaktpoliser. Den borgerliga regeringen har inte tagit några initiativ för att kontaktpolisreformen ska slå igenom. Varje dag det brottsförebyggande arbetet inte fungerar kan vara en dag vi förlorar en ungdom till kriminalitet eller får ett nytt brottsoffer. Vi föreslår ytterligare ansträngningar för att etablera kontaktpoliser i skolorna.

4.2. Samverkansavtal

För att arbeta effektivt med brottsförebyggande arbete krävs samverkan mellan flera aktörer. De flesta kommunerna har idag tecknat samverkansavtal med polisen, men inte alla. Det är viktigt att alla kommuner arbetar med samverkan som grund. För att garantera detta föreslår vi ett införande av obligatoriska samverkansavtal. Alla parter ska veta vad som förväntas av dem. Samtidigt menar vi att också landstingen borde ingå i samverkan. Inte sällan krävs insatser från hälso- och sjukvården. Det är även viktigt att använda sig av den verksamhet och beprövade kunskap som finns i föreningar och hos organisationer i det brottsförebyggande arbetet.

4.3. Snabbare handläggning av ungdomsbrott

När unga begår brott är det viktigt att det sker en snabb reaktion. Det måste vara tydligt att det är fel att begå brott. Idag är hanteringen av unga lagöverträdare en allt för utdragen process. Detta konstaterade Riksrevisionen redan i en rapport 2009. Vi menar att regeringen måste prioritera en snabbare rättslig prövning av ungdomsbrott och att rättssystemet måste bli bättre på att hantera ungdomsbrott. Handläggningstiderna måste förkortas.

4.4. Tidigare insatser

Samhället misslyckas idag i hög grad med att identifiera de människor som senare i livet riskerar att hamna i våldskriminalitet på grund av psykisk ohälsa, funktionshinder eller besvärliga uppväxtförhållanden. I många av de verksamheter som arbetar med barn och ungdomar finns en uppfattning om att identifiering av olika problem per automatik leder till utpekande och stigmatisering. Den inställningen gör att många barn, ungdomar och föräldrar går miste om insatser som skulle kunna mildra eller avhjälpa problemen. Det finns också brister i samverkan mellan olika aktörer som kommer i kontakt med barn och deras föräldrar. Mödravårdscentraler och barnavårdscentraler, liksom förskola och skola, har ibland en tendens att inte anmäla missförhållanden till socialtjänsten eftersom det finns en rädsla för att socialtjänsten ska vidta tvångsåtgärder mot barnen och deras familjer. Tvångsåtgärder behöver nästan aldrig vidtas när det gäller små barn eftersom föräldrarna ofta är motiverade att ta emot hjälpinsatser. Vi menar att regeringen bör säkerställa att varje kommun utvecklar metoder för att identifiera barn med problem tidigt så att insatser kan sättas in. Kommunerna måste även utveckla bra utvärderingsinstrument.

4.5. Rätt till biträde

Europarådets antitortyrkommitté har kritiserat den svenska utformningen av rätten till biträde vid förhör under förundersökning. Därför fattade riksdagen beslut om nya regler som innebär att alla som förhörs under en förundersökning ska ha rätt att ha ett biträde närvarande vid förhöret, om det kan ske utan men för utredningen. I en forskarrapport från Handelshögskolan i Göteborg för några år sedan visade det sig att det finns allvarliga luckor i lagstiftningen om rätt till biträde, särskilt när det gäller unga personer som förhörs på grund av brottsmisstanke. Närvaron av försvarare vid förhör var skrämmande låg för barn under 18 år. Endast i 12 procent fanns en försvarare närvarande vid förhör. Det är inte rättssäkert att låta en ungdom sitta själv i förhör med poliser eller åklagare. I ett tillstånd av nervositet, rädsla och press är det lätt att ungdomen säger saker som inte går att stå för senare. Det krävs nu en uppföljning av hanteringen av försvarares närvaro vid förhör av unga.

Fel! Okänt namn

4.6. Stöd på nätet

Internet kan också användas på ett positivt sätt för att hjälpa ungdomar som utsatts för kränkningar av olika slag. Fryshuset i Stockholm har till exempel startat en verksamhet de kallar för *Nätvandrararna*. Den innebär att vuxna är tillgängliga på nätet för barn och ungdomar som behöver stöd och hjälp. En annan viktig verksamhet är tjejjour på nätet. Att göra tjejjourerna mer tillgängliga via nätet är viktigt eftersom många unga tjejer sköter stora delar av sina kontakter med andra på detta sätt. Vi har sett att fler tjejjourer skapat denna typ av möjlighet att ha kontakt. Det är viktigt att de tjejjourer som byggt upp en sådan viktig verksamhet får ekonomiskt stöd för sin verksamhet.

4.7. Vittnesstöd i skolan

Barn och ungdomar kan även vara särskilt utsatta som vittnen, särskilt om brott begås av kamrater eller andra ungdomar som till exempel går i samma skola. Det förekommer både uttalade hot och outtalade hot. Unga vittnen skräms till tystnad och situationen kan bli mycket obehaglig för dem som anmält ett brott eller som vill vittna om något de varit med om. Det är viktigt att skydda och stötta unga som på ett eller annat sätt varit med om att förhindra, anmäla eller vittna om brott. Vittnesstöd finns utbyggt vid domstolarna i hela landet. I domstolarna införs även videoteknik som kan minimera kontakten mellan vittnet och gärningsmannen, men i skolorna saknas ofta stöd och skydd.

4.8. Forskning och evidens i det brottsförebyggande arbetet

Ett systematiskt och väl utvecklat brottsförebyggande arbete gör stor skillnad då det leder till minskad kriminalitet, vilket i sin tur medför minskat lidande för brottsoffer och minskade kostnader för samhället. Riksrevisionen som har granskat polisens brottsförebyggande arbete har varit kritisk mot polisens och regeringens sätt att hantera det brottsförebyggande arbetet. Polisen genomför inte mer än hälften av den brottsförebyggande verksamhet som de planerat för. Effekterna av de åtgärder som genomförs är också oklara, trots att 6 miljarder kronor per år läggs ner på den brottsförebyggande verksamheten. Enligt Riksrevisionen har regeringen inte gett polisen tillräckligt goda förutsättningar i form av mål som är fastställda för en längre period och som är specifika, mätbara, relevanta och tidssatta. Vi menar att det är av avgörande betydelse att det brottsförebyggande arbetet fungerar.

Ge därför Brottsförebyggande rådet ett särskilt uppdrag att samla den kunskap som finns om internationellt och nationellt brottsförebyggande arbete som fungerar och anpassa dessa metoder till praktiskt polisarbete i samverkan med kommuner och andra myndigheter. Ge polisen tydliga och mätbara mål för den brottsförebyggande verksamheten.

5. Bekämpa övergrepp mot kvinnor och barn

5.1. Inför ett nytt brott för våldtäkt

Vi menar att det finns anledning att tydligare markera att våldtäkt är ett av de allra allvarligaste brotten. Därför bör det, på samma sätt som i regeringens förslag när det gäller misshandel, införas en särskild straffskala om synnerligen grov våldtäkt. Straffet skulle kunna vara 6–10 års fängelse. Denna rubricering bör främst komma ifråga i de fallen som tidigare rubricerats som grov våldtäkt och har ett synnerligen högt straffvärde, exempelvis då grovt våld använts, våldtäkten skett under lång tidsutsträckning, det rör sig om flera våldtäktsmän eller då våldtäkt sker mot barn. Grov våldtäkt skulle då omfatta färre brott och därigenom skulle straffskalan utnyttjas bättre.

5.2. Tillsätt en granskningskommission för våldtäktsärenden

Antalet anmälda våldtäkter har nästan tredubblats de senaste tio åren. Till viss del beror det på lagförändringar, men även andra faktorer ligger bakom ökningen som att anmälningsbenägenheten ökat. Det kan inte heller uteslutas en ökning av antalet våldtäkter. Samtidigt visar statistiken att påfallande få våldtäktsanmälningar leder till åtal. Enligt Amnestys rapport från 2008, Fallet nerlagt – Våldtäkt och mänskliga rättigheter i de nordiska länderna, särbehandlas våldtäktsutredningar i förhållande till andra utredningar. Vi menar i likhet med rapporten att det behövs mer kunskap om varför så få våldtäktsanmälningar leder till åtal. Amnesty föreslår att en granskningskommission tillsätts för att få mera kunskap om problemet samt att komma till rätta med eventuella brister i förundersökningar. Vi stödjer detta förslag och menar att regeringen bör tillsätta en sådan granskningskommission.

5.3. Gör om koppleribrottet till människohandel

All människohandel är avskyvärd. Varje köp av någons kropp bygger på en exploatering och ett utnyttjande av dennes utsatthet. Mer än en miljon kvinnor och barn varje år säljs som sexslavar till Europa. Sexslavhandel är inte bara oerhört inkomstbringande utan även mer riskfritt än både vapen- och droghandel. Dessutom kan ”varan” eller offret återanvändas om och om igen. Vi socialdemokrater vill gå ytterligare ett steg för att bekämpa människohandel och prostitution i Sverige. Tiden är mogen för att slopa brottet koppleri och istället kalla detta brott för dess rätta namn, nämligen människohandel. Vi får med ett nytt människohandelstraff därmed ett högre straffvärde än för koppleri och en lagstiftning som ligger i takt med verkligheten och samhällets utveckling.

Fel! Okänt namn på

En sådan ny brottsrubricering skulle också öka skyddet för brottsoffret. Koppleri är nämligen ett brott mot staten, medan människohandel är ett brott mot person. Skulle de som idag döms för koppleri istället dömas för människohandel innebär det att brottsoffret får ökade möjlighet till upprättelse och skadestånd. Dessutom ger människohandel ett betydligt högre straffvärde, vilket vore mer överensstämmande med brottets art.

5.4. Ta bort kravet på dubbel straffbarhet vid sexköp och inför skadestånd för brottsoffret

Människohandel, barnsexturism och prostitution visar på en omänsklig syn där individer betraktas som slavar som kan köpas och säljas på en marknad. Den som utnyttjas kan återanvändas om och om igen, vilket gör verksamheten oerhört inkomstbringande för de kriminella nätverk som står bakom sexindustrin. Vi socialdemokrater anser att alla har ett gemensamt ansvar för att skydda såväl barn som vuxna mot prostitution. Sexköp kriminaliserades därför i Sverige 1999, på vårt initiativ.

Utvärderingen som skedde nyligen av sexköpslagen visar att förbudet mot sexköp har haft effekt och utgjort ett viktigt redskap för att förebygga och bekämpa prostitution och människohandel. Sexköpslagen har såväl avskräckande effekt som normerande verkan. Internationella studier visar även att hot, misshandel och våldtäkter är vanligt i samband med prostitution. I stort sett alla som prostituerar sig vill lämna prostitutionen om de hade andra försörjningsalternativ. Nu är det hög tid att ta ytterligare ett steg framåt. Vi ska inte exportera sexslaveriet utomlands. Även svenskar som köper sex utomlands ska kunna lagföras för detta i Sverige. Norge har genomfört en sådan lag nyligen. Vi vill ta bort kravet på dubbel straffbarhet vid sexköp. Regeringen bör återkomma med ett sådant lagförslag snarast. Vi vill även införa skadestånd för brottsoffret.

5.5. Utred ett avskaffande av preskriptionstiden för sexualbrott och andra grova brott mot barn

Många barn utsätts för grova övergrepp som skadar dem för resten av livet. Det kan dröja långt in i vuxen ålder innan man orkar, vågar eller får möjlighet att bearbeta händelserna och vill anmäla dem. Har man varit utsatt för den här typen av övergrepp är det viktigt att det finns en möjlighet att få upprättelse, även om det gått lång tid. Har man begått grova övergrepp mot ett barn ska man också kunna fällas för detta, även om det har gått lång tid. Vi vill därför att regeringen ska utreda om preskriptionstiden för sexualbrott och andra allvarliga övergrepp mot barn kan tas bort.

5.6. Förbättra besöksförbudet i gemensam bostad

Besöksförbud avseende gemensam bostad har inte tillämpats i tillräcklig utsträckning för att ge ett relevant skydd för personer, oftast kvinnor, som utsatts eller riskerar att utsättas för brott. En genomgång av antalet meddelade besöksförbud avseende gemensam bostad sedan 2003 är nedslående. Av drygt 4 000 meddelade besöksförbud per år mellan 2005 och 2009 avser endast runt 100 per år den gemensamma bostaden. Det är en utveckling man inte kan vara nöjd med.

Anledningen till att antalet besöksförbud i gemensam bostad är så få är flera. Men det är tydligt att kraven för att tillämpa besöksförbud avseende gemensam bostad är så högt ställda att situationen hinner bli så allvarlig att andra frihetsberövande åtgärder i stället träder in. Om besöksförbudet ska användas mer i preventivt syfte, vilket även skulle innebära ett utökat brottsofferperspektiv, skulle kravet för att få besöksförbud eller kontaktförbud avseende gemensam bostad behöva mildras. Att inte den som utsätts för t.ex. hot eller andra brott ska behöva flytta utan i stället den som utsätter någon för detta är en viktig principfråga. Följden blir att samhället inte kan erbjuda tillräckligt skydd för kvinnor, som det ju oftast handlar om, som utsatts för fysiskt, psykiskt eller sexuellt våld av män de lever ihop med. Detta i sin tur innebär att det i alltför många fall är den utsatta kvinnan som tvingas flytta från den gemensamma bostaden. Vi anser att det är dags att vända på detta. Vi menar att detta kan göras genom att begreppet ”påtaglig risk” tas bort. Riksdagen beslutade i våras, mot regeringens vilja, att regeringen bör återkomma med ett lagförslag som tillgodoser vad utskottet anfört. Vi menar att regeringen måste återkomma med ett sådant förslag under år 2012.

5.7. Målsägarbiträde in redan vid anmälan

Vi vill nu ta ytterligare steg för att förbättra tryggheten. Vi vill att målsägandebiträden ska komma in tidigare i processen. Redan när brottsanmälan sker ska målsägande ha rätt till ett målsägandebiträde. Det stöd och den hjälp ett målsägandebiträde kan ge betyder mycket för den som utsatts för våld eller sexualiserat våld och ofta befinner sig i en traumatiserad situation.

5.8. Fler barnahus

Det är viktigt att bemöta barn och ungdomar som är brottsoffer på rätt sätt. Första kontakten kan många gånger vara avgörande för deras fortsatta bearbetning och hantering av vad de varit med om. Sedan några år finns det barnahus runt om i landet där man samlar alla utredande myndigheter, stöd och behandling under ett och samma tak i en miljö som är anpassad för att i största möjliga mån minska påfrestningarna för barnet. Denna verksamhet har efter utvärdering visat sig vara mycket väl fungerande på så sätt att barn som utsatts för våld eller övergrepp fått ett bättre bemötande, bättre stöd i rättspro-

Fel! Okänt namn på

cessen och bättre psykosocialt stöd i den inledande fasen av den rättsliga utredningen. Den så viktiga samverkan mellan myndigheterna har blivit mer effektiv. Vi vill se att det ska finnas minst ett barnahus i varje län framöver, vilket regeringen aktivt bör stimulera. Vi anser också att regeringen bör medverka till att barnahusens uppdrag ska omfatta barn upp till 18 år. Kommunerna måste utveckla det egna stödet samt uppmuntra och stödja frivilligorganisationer som vill arbeta med stöd till brottsoffer och dennes anhöriga. Det är även viktigt att utvärdera och utveckla den verksamhet som finns på barnahusen idag genom forskning.

5.9. Handbok och ett nationellt handlingsprogram för hälso- och sjukvårdens omhändertagande av barn som fallit offer för sexuella övergrepp

Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) har på regeringens uppdrag arbetat fram en handbok – Nationellt handlingsprogram för hälso- och sjukvårdens omhändertagande av offer för sexuella övergrepp. Syftet med uppdraget är att förbättra omhändertagandet av sexualbrottsoffer inom hälso- och sjukvården och att utarbeta rutiner för hur provtagning och dokumentation ska genomföras för att rättsväsendets beslutsunderlag ska bli så fullständigt och ändamålsenligt som möjligt. Det är utöver omhändertagandet av den drabbade viktigt att det hos personal inom vården finns kunskap om hur man bör ställa frågan till patienter som kan ha utsatts för sexuellt våld. Därför omfattar det nationella programmet rekommendationer för hur dessa frågor ska ställas och hur svaren ska hanteras.

Arbetet med implementering av handboken pågår för närvarande runt om i landet med stöd av NCK. Med stöd av handboken och den påbörjade implementeringen förbättras nu förutsättningarna för att bemötande och omhändertagande av sexualbrottsoffer ska komma att förbättras. En begränsning är dock att handboken uttryckligen och endast behandlar hur vuxna sexualbrottsoffer kan omhändertas. Barn som sexualbrottsoffer berörs inte. Det är naturligtvis skillnad på hur ett gott och adekvat bemötande ser ut beroende på om det är barn eller vuxna som tas om hand. Det är förståeligt att det i det första skedet har begränsats till omhändertagande av en ålderskategori, i det här fallet vuxna. Behovet av en motsvarande handbok och handlingsprogram för barn som sexualbrottsoffer torde vara oomtvistat. Därför bör regeringen nu gå vidare och ge NCK i uppdrag att ta fram en motsvarande handbok och ett nationellt handlingsprogram för hälso- och sjukvårdens omhändertagande av barn som fallit offer för sexuella övergrepp.

5.10. Utveckla stödet till närstående

Runt en familj eller relation där det förekommer våld finns ofta anhöriga och andra närstående som påverkas av att våld förekommer. Kvinno-, tjej- och brottsofferjourer vittnar om att det är vanligt att närstående ringer och vill ha

hjälp och råd. Enligt socialtjänstlagen hör det till socialnämndens uppgift att verka för att inte bara den som utsatts för brott får stöd och hjälp, utan även dennes närstående. Idag saknas sådant stöd. Få, om ens några, kommuner har utvecklat ett planerat och genomtänkt stöd till närstående. Kommunerna bör utveckla det egna stödet till närstående, samt uppmuntra och stödja frivilligorganisationer som vill arbeta med stöd till närstående. Här finns ett dolt behov som behöver tillgodoses. Regeringen har inget sagt om hur stödet till närstående bör utvecklas, vilket är en brist. Vi menar att regeringen bör ges i uppdrag att, i sina kontakter med kommunerna, stimulera dessa att utveckla stöd till närstående.

5.11. Förebygg sexuella övergrepp

5.11.1. Internetbehandling

Vi vill även se en utveckling av internetbaserad behandling. Den är lättillgänglig och sänker tröskeln att söka behandling för personer i riskzon för sexövergrepp. Även denna verksamhet vill vi koppla till det nationella kunskapscentrumet. Det skulle öka möjligheterna till lika vård över landet oavsett bostadsort. Samtidigt skulle forskning, utveckling och utvärdering av sådan behandling stärkas. Erfarenheter från internetbaserad kognitiv behandling mot ångest, depression och alkohol eller drogmissbruk visar att metoden kan bli lika effektiv som behandling ansikte mot ansikte.

5.11.2. Bättre behandling i kriminalvården samt uppföljning vid frisläppandet

Det finns idag olika behandlingsinsatser för sexualbrottsdömda. Vi menar att denna behandling kan stärkas ytterligare. Med validerade behandlingsmetoder kan återfallsrisken minskas med 30–40 procent, menar Sexualmedicinskt centrum. Vi menar att även frisläppta före detta sexualförbrytare måste följas upp och erbjudas hjälp och stöd på ett bättre sätt än idag.

5.11.3. Särskild kompetens på akutsjukhusen för dem som utsatts för sexuella övergrepp som kan erbjuda drogtest

Många kvinnor som blir våldtagna och som söker sjukhusvård polisanmäler inte övergreppen. Men det gäller även tvärtom. Många som polisanmäler sexuella övergrepp kommer inte till sjukvården i tid för att säkra bevis. I många fall söker kvinnor vård först efter flera dagar till veckor. Det är viktigt att en kvinna som blivit utsatt för sexuella övergrepp kommer till sjukhus så tidigt som möjligt. Annars riskerar man att t.ex. tappa dna-spår. Vid ett flertal fall har våldtäktsoffer även påpekat att de i samband med övergrepp känt sig drogade. Droger går ur kroppen relativt fort. Därför är det viktigt att sjukvården också erbjuder drogtest på dem som söker vård för sexuella övergrepp.

På Södersjukhuset i Stockholm sker det akuta omhändertagandet vid den särskilda mottagningen av särskilt anställd och utbildad barmorska och kura-

Fel! Okänt namn på

tor. Därefter sker en gynekologisk undersökning med provtagning av gynekolog som alltid assisteras av undersköterska. Gynekolog med särskild utbildning av Rättsmedicinalverket skriver därefter rättsintyg på samtliga patienter. På detta sätt ökar kvaliteten på de rättsintyg som kan komma att ligga till grund för en eventuell rättsprocess. Vi menar att regeringen måste arbeta aktivt för att alla akutsjukhusmottagningar i landet ska besitta den särskilda kunskap som krävs för att ta emot kvinnor som utsatts för sexuella övergrepp. Vi menar även att drogtester ska erbjudas som en viktig del i att säkra bevis.

5.11.4. Skärp kampen mot sexuell exploatering av barn och unga

Övergrepp mot barn är bland det mest avskyvärda brott som kan ske. Det handlar om grova kränkningar av barns rättigheter. När personer åker till ett annat land för att begå övergrepp på barn kallas det ibland för ”barnsexturism”. Barnsexturism förekommer i hela världen, men företeelsen flyttar på sig i och med att förövarna flyttar runt till de länder där det är lättast att utnyttja barn och där rättsväsendet är svagast.

Barnsexturismen är omfattande men samtidigt finns det en stor osäkerhet om hur stor den är, vilka som är förövare, hur återfallsfrekvensen i brott ser ut, destinationsorter, om förövarna kan kopplas till andra sexualbrott, hur internet och ny teknik påverkar exploateringen m.m. Vi menar att regeringen bör ta initiativ både nationellt och i EU för att kartlägga och bekämpa förekomsten av så kallad barnsexturism i världen. Europol skulle kunna få en tydlig roll i detta arbete.

Trots att barnsexturismen har uppmärksammats mycket under senare år är antalet lagförda som begått brott utanför Sveriges gränser relativt liten. Det kan bero på utredningssvårigheter eller problem i det internationella rättsliga samarbetet, men en annan faktor är även det låga antalet anmälningar. Ecpat genomförde en undersökning 2010 som visade att få av de intervjuade visste vad de skulle göra om de såg tecken på barnsexturism. Därför behövs det ytterligare informationsinsatser gentemot svenska turister om problemet och vilka insatser de kan bistå med. Fler ögon som kan anmäla har en avskräckande inverkan.

Barnsexhandeln spänner idag över många departements ansvarsområden. Det är viktigt att någon tar ett helhetsgrepp om frågan. Därför måste det tydliggöras att en minister i regeringen har ansvar för hela barnsexturismen som fråga. Då faller den inte mellan stolarna, vilket den gör idag. Arbetet mot barnsexturism måste samordnas och koordineras. Det skulle kunna göras genom att tillsätta en arbetsgrupp bestående av representanter från olika departement.

Vi vill även se en ökning av antalet polisiära sambandsmän på Sveriges ambassader i de områden där man vet att barnsexturism är vanligt förekommande. Konsulat och ambassader ska rapportera alla svenskar som anmäls, åtalas och döms för denna typ av brott utomlands till svenska myndigheter.

6. Förbättra effektiviteten i rättsväsendet

6.1. Utred straffreduktion

Ett problem, för både rättssäkerheten och effektiviteten, är stora komplicerade mål som pågår i årtal. För att öka effektiviteten i rättsprocessen menar vi att misstänkta personer som hjälper till att utreda brott de är inblandade i ska kunna få straffreduktion på straffet. Tanken är att samarbete ska gynna samhället. Detta bör regeringen utreda.

6.2. Använd förundersöksbegränsning mera offensivt

Reglerna om förundersöksbegränsning måste användas mera offensivt. Det kan göras genom inskränkningar i förundersöknings- och åtalsplikten. Det ger en effektivare handläggning och ökar rättssäkerheten. I stora komplicerade mål, framför allt ekobrottsmål, kan det idag dröja år innan någon lagförs. Regeringen bör återkomma med förslag om detta.

6.3. Effektivare domstolsförfarande

Det finns skäl att fundera på hur domstolsförfarandet kan effektiviseras på olika sätt med bibehållen rättssäkerhet. Den socialdemokratiska regeringen tillsatte en utredning som lade fram ett betänkande 2007 (SOU 2007:26 Alternativ tvistlösning). I utredningen föreslogs bland annat två nya alternativa frivilliga förfaranden för prövning av dispositiva tvistemål. Tanken var att alternativen skulle vara både snabbare och billigare för parterna än den process som finns idag och skulle ses som ett alternativ till den traditionella tvistemålsprocessen. Det ena alternativet var ett införande av snabbrättegångar och det andra alternativet var ett förfarande för förhandsbeslut. För snabbrättegångar skulle målen vara avgjorda inom tre månader. Vi menar att det är viktigt att regeringen går vidare med dessa förslag. Pilotverksamhet skulle kunna ske på vissa domstolar.

En annan åtgärd som skulle kunna genomföras är att införa krav på att skicka in ett sammandrag i civilmål i förväg. Sakframställningen är idag muntlig och sker vid huvudförhandlingen. Genom ett sådant förfarande går det att vinna mycket tid. Vid huvudförhandling i tvistemål ska tingsrätten som huvudregel i dagsläget bestå av tre domare. Det kan vara tillräckligt med en domare som huvudregel. Om det finns särskilda skäl ska rätten kunna utökas till två domare. Detta bör utredas. Idag är det dessutom vanligt att advokater söker anstånd. Det innebär att processerna tar tid och blir kostsamma för samhället. Det måste bli svårare för advokater att söka anstånd. Antalet mål ska inte ligga och växa. De ska avgöras på ett effektivt och rättssäkert sätt.

Fel! Okänt namn

6.4. Utredningsgaranti

Vardagsbrottsligheten skapar otrygghet i samhället. Många blir upprörda över att de inte får den hjälp de förväntar sig. Anmälningar blir liggande utan åtgärd och handläggningstider är orimligt långa. Polisen måste bli bättre på att lösa dessa brott. Vi vill införa en utredningsgaranti som innebär att alla som anmäler ett brott ska få återkoppling om hur ärendet hanteras inom maximalt en månad.

6.5. Låt polisen leda fler förundersökningar

För att skapa en effektiv brottsbekämpning och utnyttja de resurser som finns på bästa sätt kan arbetsfördelningen mellan polis och åklagare förändras. Vi menar att det kan vara ändamålsenligt att polisen ska kunna leda något mer komplicerade förundersökningar än i dag och att åklagarna därmed får möjlighet att koncentrera sig på svårare ärenden. För att polisen ska kunna leda mer komplicerade förundersökningar finns det behov av kompetensutveckling hos polisiära förundersökningsledare.

7. En bättre kriminalvård

7.1. Tillsyn över Kriminalvården

En väl fungerande tillsyn är central för den slutna verksamhet kriminalvården utgör. Den tillsyn som JO utför idag är inte kontinuerlig och heller inte fullständig. En övervägande del av verksamheternas tillsyn ansvarar den egna myndigheten för. En modern kriminalvård ska ha en självständig tillsyn utifrån. Vi vill därför införa en oberoende instans utanför kriminalvården som ska sköta tillsynen över Kriminalvården. Detta bör utredas.

7.2. Häktesrestriktioner för barn

Europarådets tortyrkommitté (CPT) har kritiserat Sverige för förhållandena på de svenska häktena. Den senaste granskningen av Sverige skedde 2009. Där riktades skarp kritik mot sättet på vilket barn hålls häktade. Barnombudsmanen har nyligen följt upp situationen för barn i häkte. Drygt 80 procent av 15–17 åringar i häkte är belagda med restriktioner. Visst kan det finnas skäl till restriktioner mot unga som häktats, men samtidigt måste man ta hänsyn till att restriktioner under lång tid kan ge mycket negativa konsekvenser på hälsan. I flera häkten förekommer det dessutom att häktade under 18 år vistas tillsammans med häktade vuxna. Vi menar att regeringen måste utreda om hur skadeverkningar som sker via restriktioner kan begränsas och anpassa såväl lagstiftning som häkten efter detta.

7.3. Halvvägshus

Halvvägshus innebär att den intagne är placerad i ett av kriminalvården kontrollerat hem som är anpassat för att ge intagna särskilt stöd och tillsyn. Halvvägshus är ett ekonomiskt billigare alternativ än anstalt och främjar återanpassning i samhället. Antalet personer på halvvägshus 2010 minskade jämfört med 2009. Det krävs ökade ansträngningar för att få fler intagna i verksamhet i halvvägshus.

7.4. Kriminalvårdens resurser

Satsningarna på polisorganisationen har ökat trycket på resten av rättskedjan. Antalet klienter ökar inom kriminalvården. Inte sällan har de intagna multi-komplexa problembilder. Denna utveckling ställer höga krav på kriminalvårdens utveckling och innehåll. Bristande resurser skapar en ineffektiv kriminalvård som riskerar att motverka de intagnas rehabilitering och försämrar arbetsmiljön för dem som jobbar inom kriminalvården. fackförbundet Seko har tidigare rapporterat om kraftig överbeläggning och hårdare klimat inom anstalterna. Det är trångt både på anstalter och på häkten runt om i landet. Att häktade har behövt transporteras runt långa avstånd för att få plats är både ineffektivt och resursslukande. Kriminalvården menar själva att de behöver flera hundra platser framöver för att möta behovet. Det är viktigt att personalbehovet och lokaler är anpassade efter de behov som finns för att skapa en väl fungerande kriminalvård. Regeringen bör återkomma till riksdagen med en redogörelse för om kriminalvårdens resurser används effektivt och är tillräckliga för att bedriva en fungerande verksamhet.

7.5. Utslussningspeng

Livet efter anstaltsvistelse är svårt trots att kriminalvården ska utformas på ett humant sätt så att den intagnes anpassning till samhället främjas och skadliga följder av frihetsberövandet motverkas. Förberedelserna för den intagnes frigivning skall vara särskilt inriktade på konkreta åtgärder för att underlätta övergången till ett liv i frihet. Syftet är att den intagne vid frigivningen i möjligaste mån skall ha sin försörjning ordnad genom arbete eller på annat sätt och att han eller hon skall ha tillgång till bostad. Trots detta vet vi att de flesta av de intagna saknar ett arbete efter frigivningen och många saknar bostad. Över hälften av dem som intas i anstalt är narkotikamissbrukare. Risken att återfalla i brott är därför hög. Behandling ges idag inom kriminalvården. Den nya insatsen vårdvistelse ger ytterligare en möjlighet till behandling.

Det är viktigt att kommunerna har en god beredskap före att erbjuda bostad, utbildning, stöd och vård som behövs efter frigivandet. För att underlätta kommunernas möjlighet till detta menar vi att det bör utredas hur alla de resurser som finns inom missbrukarvården, socialtjänsten, Arbetsförmedlingen etc. kan samordnas på ett bättre sätt för att ge varje enskild individ ett

Fel! Okänt namn på

relevant stöd i samband med frigivningen med en så kallad utslussningspeng. Stödet ska vara individuellt och insatserna ska vara riktade mot till exempel fortsatt missbruksvård, arbetspraktik, utbildning och boende. Insatserna ska vara dokumenterade i en handlingsplan som skrivits under av den enskilde, kriminalvården och kommunen. Regeringen bör utreda hur ett system med utslussningspeng skulle fungera på bästa sätt. En sådan utredning kan göras parallellt med det pilotprojektet vi beskriver i vår utgiftsområdesmotion.

Samma principer kan användas för unga som suttit på slutna ungdomsvård. Efter sådan påföljd är återfallsfrekvensen särskilt hög.

8. Förbättra rättssäkerheten

8.1. Se över rättshjälpslagen

När man hamnar i en rättslig tvist och är i behov av ekonomisk hjälp ska man i första hand reglera detta genom sitt försäkringsskydd. I andra hand finns det statlig rättshjälp att söka för den som inte kan få ekonomisk hjälp från annat håll. Såväl rättsskyddet som utgår genom försäkringen och rättshjälpen är begränsad och vid komplicerade fall räcker inte detta till. I familjemål krävs dessutom särskilda skäl för att få tillgång till rättshjälp. Det innebär att personer kan komma i en svår situation och riskerar att hamna mellan stolarna. En part, oftast kvinnan, kan då hamna i ett underläge. Exempelvis förekommer det att kvinnor avstår från att driva en bodelningsprocess på grund av rättshjälpsreglerna. Det kan innebära att kvinnan tvingas komma ur en skilsmässa med dålig ekonomi eller i värsta fall tvingas stanna kvar i ett äktenskap på grund av ekonomiska skäl. Rättshjälpslagen behöver ses över, förändras och anpassas till dagens problem och behov.

8.2. Tolkverksamheten vid domstol

Tolkverksamheten vid domstolar är en viktig verksamhet för att nå rättssäkerhet för den enskilde och för att upprätthålla förtroendet för rättsväsendet. För att nå kvalitet i tolkningen krävs att tolkarna är kvalificerade för sin verksamhet. Därför bör tolkarna antingen vara auktoriserade tolkar eller rättstolkar. Domstolsverket som gjort en enkätundersökning hos landets domstolar drar emellertid slutsatsen att tolkverksamheten är bristfällig. Det är svårt att få tag på kvalificerade tolkar. Många domstolar ställer inte heller krav på kvalificerade tolkar. Dessutom är utbildningen till tolk inte heller alltid tillfredsställande. Det är därför en nödvändighet att förbättra kvaliteten på tolkning i domstolar. Några åtgärder som kan göras är att krav måste ställas på att kvalificerade tolkar används i högre utsträckning av domstolarna. Fler tolkar måste utbildas och det bör finnas ett nationellt register över kvalificerade tolkar och deras kompetens.

8.3. Följ upp nämndemannareformen

Nämndemannainstitutet är viktigt och har ett starkt berättigande. Nämndemännens medverkan i våra domstolar bidrar till att tillgodose medborgarnas intresse av insyn i den dömande verksamheten och innebär en garanti för att verksamheten i domstolarna ligger i linje med allmänna värderingar i samhället. Nämndemännens medverkan bidrar också till att medborgarnas förtroende för domstolarnas verksamhet upprätthålls. Tanken bakom nämndemannainstitutet är att de ska vara vanliga människor med sunt förnuft och med erfarenhet från olika områden som kompletterar den lagkunnige domarens juridiska kunskap.

Förtroendet för våra nämndemän är beroende av att systemet fungerar på ett tillfredsställande sätt. En av förutsättningarna för att nämndemännen ska fungera är att de får utbildning. Idag pågår utbildning av nämndemän vid varje enskild domstol. Vi menar att det vore bra om utbildningen blir obligatorisk och likartad för hela landet. Alla nämndemän bör gå igenom en sådan utbildning innan de börjar döma.

År 2006 skedde en reform av reglerna för nämndemän. Syftet var bland annat att få en bredare sammansättning av nämndemän när det gäller ålder, kön, yrke och etnisk bakgrund. För att nå dit var en viktig del av reformen ett höjt arvode till 500 kr per förhandlingsdag med början från och med år 2007. Den borgerliga regeringen införde en halvdagsersättning som i vissa fall visat sig slå snett. En uppföljning av om effekterna av höjningen av den ekonomiska ersättningen till nämndemän blivit de åsyftade måste därför göras av regeringen.

8.4. Stärk domstolarnas förtroende

Nämndemannasystemet har sedan lång tid tillbaka en stark ställning i Sverige, och nämndemännen har en viktig funktion i rättsväsendet. De utses efter nominering av partierna, men deras uppgift är inte att bedriva partipolitik i rättsalen. De är lekmannadomare som är med och fattar beslut om såväl skuldfrågan som påföljdsfrågan, och deras röst väger formellt sett lika tungt som den lagfarne domarens. De är allmänhetens representanter i dömandet, och de ska med ledning av sitt sunda förnuft och goda omdöme fatta beslut som utgår från lagar och rättspraxis, men som också överensstämmer med det allmänna rättsmedvetandet. Det är inte ett perfekt system, men det är bättre än många andra system som finns i vår omvärld, och det har hittills fungerat väl i Sverige.

Domstolarna utgör grundbulten i rättssystemet, och de måste ha ett högt förtroende bland allmänheten. Både brottsoffret och den åtalade måste kunna räkna med en rättvis och opartisk rättegång, oavsett härstamning eller sexuell läggning. Ingen rättsprocess ska kunna misstänkliggöras för att ha påverkats av grumligt rastänkande eller hat mot homosexuella. Därför måste det ställas höga krav på dem som utses till nämndemän. Det är inte rimligt att personer med extremistiska åsikter ska kunna sitta i domstolar och döma. Det under-

Fel! Okänt namn på

gräver förtroendet för domstolarnas uppgift att vara opartiska och ge alla en rättvis prövning. Det måste bli tydligt att lagstiftningen ger möjlighet till de politiska församlingarna att säga nej till utnämning av personer i dömande församlingar som hyser extrema åsikter. En domstol kan dessutom entlediga en nämndeman som visat sig uppenbart olämplig för uppdraget. Frågan är hur detta tillämpas? Vi menar att det är dags för regeringen att se över regelverket för hur nämndemän utses och entledigas.

8.5. Lagg inte ner ytterligare domstolar

Under de senaste tio åren har Sveriges domstolar minskat med ungefär hälften. Domstolsverket föreslog nyss ytterligare nerläggningar av fyra tingsrätter i landet. Ytterligare nerläggningar av domstolar riskerar att leda till sämre tillgänglighet och service för medborgarna. Det innebär även ett hot mot rätts-säkerheten eftersom trycket redan är stort mot domstolarna med hänsyn till måltillströmningen. Det är viktigt att det medborgerliga förtroendet för landets rättsskipande verksamhet bibehålls. Vi menar att det därför att det är av stor betydelse att tingsrättsorganisationen inte förändras nu på så sätt att ytterligare domstolar läggs ner.

8.6. Skyddad identitet

Många människor lever idag under allvarliga hot, vilket utgör ett stort problem i dennes liv. Ett vanligt scenario är att en man hotar och förföljer sin före detta hustru eller flickvän. Men det kan även röra sig om att någon känner sig allvarligt hotad av kriminella personer. För att skydda sig från dessa hot kan det krävas att personuppgifter som i vanliga fall är öppna genom offentliga register skyddas.

Genom att ta kontakt med Skatteverket kan man begära att uppgifter sekretessmarkeras, vilket ibland kallas för att man erhåller ”skyddad identitet”. En sådan sekretessmarkering innebär att myndigheterna ska göra en noggrann prövning innan uppgifter lämnas ut. Det saknas formella krav för denna begäran, men vid en sådan begäran om sekretessmarkering finns ofta krav på intyg, t.ex. från polisen eller socialtjänsten, som styrker att det finns en hotbild.

För den som fått sekretessmarkering görs ofta en prövning efter viss tid om skyddet skall kvarstå. Om det skall upphävas tas beslut av enskild handläggare på Skatteverket. Ett problem är att det idag saknas möjlighet att ompröva eller rättsligt överklaga den enskilde handläggarens beslut om ett upphävande av sekretessmarkering. Ett sådant upphävande kan för den enskilde då leda till en stor otrygghet och upplevd utsatthet. Vi menar att det är nödvändigt att se över Skatteverkets hantering av upphävandet av en sekretessmarkering för att minska otryggheten för dem som känner sig hotade och för att förbättra rätts-säkerheten.

9. Bekämpa alkohol och andra droger

9.1. Skärpta åtgärder mot alkohol i trafiken

Att köra bil onykter innebär livsfara för alla andra som befinner sig på vägen eller i dess närhet. Många polismyndigheter genomför alkoholutandningsprov på rutin vid trafikolyckor. Men det är inte obligatoriskt idag att ta alkoholutandningsprov. Det vill vi ändra på. När det är tekniskt möjligt att ta alkoholutandningsprov ska detta göras på förare som varit inblandade i trafikolyckor. En sådan ordning skulle även innebära större möjlighet för dem med beroende att få hjälp fortare.

Vid upprepade återfall i rattfylleri måste det till kraftfulla åtgärder. Effektivare åtgärder måste till för dem som gång på gång riskerar livet på andra. Samtidigt är det inte tillräckligt med längre straff. Det krävs även ökade insatser för vård och behandling. Regeringen måste ta initiativ i dessa frågor så att liv kan räddas.

För att visa allvaret med att köra påverkad vill vi även införa två helt nya brott mot rattfylleri – vållande till annans död vid fordonstrafik och vållande till kroppsskada eller sjukdom vid fordonstrafik. Vi vill även införa en ny lag om så kallad eftersupning. Det är inte rimligt att man ska klara sig undan ansvar för rattfylleri genom att skylla på att man förtärt alkohol i efterhand.

9.2. Förverkande av fordon

Enligt 7 § trafikbrottslagen kan ett fordon som har använts vid brott förverkas. Förutsättningen för detta är att det krävs för att förebygga fortsatt brottslighet och att det inte är oskäligt. Det innebär att det har varit möjligt att beslagta bilar från återfallsförbrytare som kört med alkohol i kroppen. Vid oskälighetsbedömningen spelar bland annat bilens värde in. I praktiken har det inneburit att en fordonsägare med en dyr bil kan få behålla den, medan en person med en billigare bil kan få den beslagtagna, även om brottet är likvärdigt. Att köra bil berusad innebär att man riskerar andras liv och hälsa oavsett bilens värde. Därför bör lagstiftningen förändras så att det blir möjligt att beslagta fordon från alla rattfyllerister som gång efter gång kör berusade och i många fall skadar andra i trafiken.

9.3. Skärpta åtgärder mot langning och ungdomars drickande

Alkohol är många gånger förknippat med misshandel, skadegörelse, sexuella övergrepp och även tragiska olyckor. Det måste bli betydligt svårare att langa alkohol än idag. En flodvåg av alkohol förs över Sveriges gränser varje år. Det är heller inte ovanligt att vuxna köper ut alkohol lagligt som sedan dricks av ungdomar i parker och på torg. På tio år har polisanmälningarna mot lang-

Fel! Okänt namn på

ning ökat dramatiskt. Ökade insatser och nya metoder från polisen är en förklaring till detta. Men det finns fortfarande ett stort mörkertal och mycket kvar att göra för att minska ungdomars alkoholanvändande. Vi vill ge polisen möjlighet, om det finns en befogad misstanke att en ungdom olovligt förfogar över alkohol till exempel i en väska, att söka igenom denna. Det handlar dock inte om en rätt att generellt genomsöka bagage. En sådant verktyg skulle göra polisens arbete betydligt effektivare i att förhindra att unga dricker alkohol och komma åt langning. Det är viktigt att kunna spåra alkoholförsäljningen bakåt i försäljningskedjan. Principen liknar den som när vi 2004 införde en ny lag för att förhindra klotter. Där gav polisen möjlighet att i förebyggande syfte söka igenom exempelvis ryggsäckar efter sprayburkar. Regeringen bör utreda detta.

Det behövs också en skärpning av synen på langning. Det bedrivs i det närmaste en organiserad form av langning där tusentals liter öl, vin och sprit förs över Sveriges gräns och sedan säljs till ungdomar. Idag är minimistrafvet för grov langning sex månader. Vi menar att det bör höjas till ett år.

9.4. Nationell handlingsplan

Riksrevisionen noterade nyligen i sin granskning (RRS10) av det statliga stödet i alkoholpolitiken att det inte går att hävda att den bidragsstödda verksamheten till kommuner och ideella organisationer gett någon särskild effekt. Enligt Riksrevisionen framstår det inte heller som troligt att de statliga myndigheternas tillsyn påverkar barns och ungdomars tillgång till alkohol eller deras alkoholkonsumtion. Riksrevisionen ifrågasätter därför om det är effektivt att staten fortsätter med sitt stöd till lokalt förebyggande arbete – i varje fall som stödet hittills inriktats, styrts och följts upp.

Riksrevisionens kritik bör beaktas. Lokalt förebyggande arbete är oerhört värdefullt och måste stödjas men samhället måste bli bättre på att koordinera sina insatser och nå de unga som befinner sig i riskzonen. Alkoholkonsumtionen är en central faktor när det gäller sociala problem och våld bland ungdomar. Levnadsmönster och vanor som grundläggs i tidig ålder följer ofta med och påverkar resten av livet. Både svensk och utländsk forskning visar på tydliga samband mellan ökat alkoholdrickande och ökad våldsbrottslighet. Vi föreslår att regeringen får i uppdrag att utarbeta en nationell handlingsplan för minskat alkoholbruk bland ungdomar.

9.5. Skärp insatserna mot dopning

Det är viktigt att arbetet mot dopning fortsätter. De preparat som i första hand används är anabola androgena steroider (AAS), som är kemiskt framställt könshormon med testosteron som grund. Idag missbrukas AAS av ett brett spektrum av individer, främst av dem som tränar på gym. AAS används också av våldsbenägna brottslingar och inom olika maktgrupper, till exempel kriminella mc-gäng och nazistiska grupperingar. Även i fängelsemiljöer förekom-

mer missbruk av dopningspreparat likväl som narkotika. Tillgången till AAS är i likhet med narkotika stor. Under de senaste fem åren har tillgången på den illegala marknaden stadigt ökat. Medlen är lätta att få tag på, bland annat genom internet. Förutom internethandeln förekommer en omfattande smuggling. Handeln har stora ekonomiska förtjänster och medför liten risk för upptäckt. Smugglingen sker ofta i samband med narkotikasmuggling. Enligt polisen anträffas narkotika vid vart tredje beslag av AAS. Problemen och riskerna med missbruk av AAS är stora och kan jämföras med narkotikaproblematiken. Dopingjourens verksamhet spelar en viktig roll. Vi menar att det är viktigt att polisen prioriterar dopning mera.

10. Hedersvåld och tvångsäktenskap

Ett särskilt problem utgör det så kallade hedersvåldet. Det handlar om våld och hot om våld inom tätt slutna grupper, ofta släkter, för att tvinga människor att följa vissa mönster och traditioner. Detta drabbar oftast kvinnor, men även män är utsatta. Det har gjorts en del insatser för att motverka hedersvåld, men det finns mycket kvar att göra. Ökad kunskap om hedersvåld är nödvändig hos alla de myndigheter som arbetar med frågan. Polisen är en viktig myndighet i sammanhanget. Vi menar att polisen måste utveckla och samordna sitt arbete mot hedersrelaterat våld. Tidigare har det funnits en särskild resurs på Rikskriminalen för detta ändamål, vilket vore bra att införa igen.

En statlig utredning lade år 2008 (SOU 2008:41) fram ett förslag om att kriminalisera barnäktenskap. Förslaget innebär en kriminalisering av att en vårdnadshavare tillåter ett barn som är under 16 år att ingå äktenskap utomlands. När det gäller tvångsäktenskap menade emellertid utredningen att detta redan idag är kriminaliserat i strafflagstiftningen. Därför finns inget behov av någon särskild brottsrubricering för tvångsäktenskap som inte är barnäktenskap.

Vi menar att förslaget om att kriminalisera barnäktenskap inte räcker för att komma åt problemen med tvångsäktenskap. Genom att endast sträcka sig till en åldersgräns på 16 år, missar man stora delar av problemet att unga kvinnor blir bortgifta mot sin vilja. Även unga kvinnor som är över 16 men under 18 år är i behov av skydd mot att bli bortgifta.

Därför bör regeringen skyndsamt återkomma med ett förslag till lagändring som innebär att en särskild brottsrubricering gör det straffbart för föräldrar att arrangera äktenskap för minderåriga barn.

11. Bättre skydd för transpersoner

Den 13 november 2002 togs beslutet i riksdagen om att införa en särskild straffskala för grova fall av hets mot folkgrupp. Tillämpningsområdet för bestämmelsen omfattar även hets med anspelning på sexuell läggning. Lagen

Fel! Okänt namn på

trädde i kraft 1 januari 2003. Sverige har ett system där bara de grupper som explicit är omnämnda i hetslagen har skydd av lagen. Det innebär att hotfulla uttalanden, kränkande omdömen och uttryck för missaktning p.g.a. könsidentitet, så kallade transpersoner, inte skyddas av lagen eftersom könsidentitet inte omnämns. Med begreppet sexuell läggning avses i lagtexten homo-, bi- och heterosexuell läggning. Flera länder i Europa har hetslagar som även skyddar transpersoner enligt praxis. För att få skydd för även gruppen transpersoner bör därför lagen om hets mot folkgrupp, brottsbalken 16 kap. 8 § och tryckfrihetsförordningen 7 kap. 4 § kompletteras till att omfatta även könsidentitet och könsuttryck.

Samtidigt bör det ses som en försvårande omständighet enligt straffskärpningsregeln i 29 kap. 2 § 7 om syftet med ett brott är att kränka en person på grund av personens könsidentitet eller könsuttryck. Därför bör denna regel utvidgas.

12. Tuffare insatser mot idrottshuliganer

Vi vill se till att de som dömts för tillträdesförbud i samband med bråk vid idrottsarrangemang också ska kunna få anmälningsskyldighet till polisen i anslutning till högriskmatcher. Anmälningsskyldighet innebär att personer som exempelvis är dömda till tillträdesförbud, våldsbrott eller ordningsstörning som är relaterad till idrottsevenemang ska kunna beläggas med anmälningsskyldighet på polisstationer under matchdagar. Då hålls kända bråkmakare borta från arenorna. Anmälningsskyldighet är ett viktigt verktyg, men måste kompletteras med andra åtgärder också. Ett sådant är en effektiv kameraövervakning på arenorna. Bråkmakare måste kunna identifieras. Anmälningsskyldighet behövs som ett verktyg för att få bort huliganerna från arenorna. Få supportrar är heller beredda att betala dyra biljetter för att sedan få matchen avbruten på grund av bråk och störningar. Det är dessutom bara en tidsfråga tills någon skadas allvarligt i samband med huliganism.

13. Implementera Romstadgan

Den internationella brottmålsdomstolen (ICC) är en permanent, internationell domstol med mandat att åtala och döma enskilda individer (inklusive stats- och regeringschefer) för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsförbrytelser. Enbart ett fåtal av de ansvariga för sådana brott har till dags dato ställts inför rätta och dömts. För drygt tio år sedan, i juni 2001, ratificerade Sverige Romstadgan. Som part till Romstadgan har vi en skyldighet att implementera den i vår nationella lagstiftning och att verka för att fler stater ratificerar och implementerar stadgan. Sverige har emellertid ännu inte implementerat Romstadgan nationellt. Den svenska regeringen måste nu lägga fram förslag till en ny lagstiftning för att fylla luckorna i genomförandet av Sveriges skyl-

Fel! Okänt namn på

digheter att kriminalisera, lagföra och döma brott mot folkrätten. Det är mycket viktigt att Sverige är ett föredöme internationellt, och vi har en moralisk, politisk och folkrättslig skyldighet att aktivt bekämpa straffriheten för grova kränkningar av mänskliga rättigheter. Att detta drar ut på tiden är mycket allvarligt och pinsamt för Sveriges internationella anseende. Regeringen bör omgående återkomma med förslag för att implementera Romstadgan för den internationella brottmålsdomstolen genom ny lagstiftning.

14. Inför tortyrbrott i svensk lagstiftning

Sedan 1986 är Sverige bundet av FN:s tortyrkonvention. Enligt konventionen ska tortyr definieras som ett brott i nationell rätt, vilket inte är genomfört i Sverige. I Sverige är dock många former av tortyr redan kriminaliserat som andra brott. FN:s kommitté mot tortyr beklagar emellertid i ett yttrande från 2008 att Sverige inte har uppfyllt konventionen när det gäller att införa brottet tortyr i den nationella lagstiftningen. Ett införande av brottet tortyr har nämligen syftet att främja konventionens övergripande mål att förebygga tortyr, bl.a. genom att upplysa alla, förövare, offer och allmänheten, om tortyrbrottets särskilda allvar och genom att förbättra den avskräckande verkan av förbudet i sig. Vi menar därför att regeringen ska återkomma med förslag till lagstiftning om ett särskilt tortyrbrott.

Stockholm den 3 oktober 2011

Morgan Johansson (S)

Kerstin Haglö (S)

Elin Lundgren (S)

Arhe Hamednaca (S)

Christer Adelsbo (S)

Anna Wallén (S)

Mattias Jonsson (S)